

Nr 64.

Ankom till riksdagens kansli den 22 mars 1944 kl. 10 fm.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till reparation av bron över Svinesund jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen nr 120 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 25 februari 1944, föreslagit riksdagen att till Reparation av bron över Svinesund å riksstaten under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 390 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Karl Andersson* m. fl. (I: 279) och den andra inom andra kammaren av herr *J. W. Mårtensson* m. fl. (II: 451) har hemställts, att riksdagen till reparation av bron över Svinesund å riksstaten under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1944/45 måtte anvisa ett reservationsanslag av 480 000 kronor.

Enligt en den 20 april 1938 mellan Sverige och Norge träffad överenskommelse rörande uppförande och underhåll av en landsvägsbro mellan Sverige och Norge över Svinesund åtog sig svenska staten att anlägga broförbindelsen. Genom beslut den 3 juni 1938 uppdrog Kungl. Maj:t åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att uppföra bron. Till och med den 13 mars 1942 hava genom beslut av Kungl. Maj:t och statens arbetsmarknadskommission ställts till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande för ändamålet sammanlagt 2 758 734 kronor, däri inbegripna två belopp om vardera 96 667 kronor, utgörande norska statens första och andra andelar i kostnaderna. Arbetena igångsattes våren 1939 och bedrevos med visst avbrott av styrelsens entreprenör intill den 6 juli 1942, då en sprängningsolycka inträffade, varigenom bron och viss entreprenören tillhörig egendom skadades.

I gemensam skrivelse den 17 december 1942 hemställde *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* och *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse*, att Kungl. Maj:t måtte från förskottsstaten för försvarsväsendet ställa 680 000 kronor till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande för återställande av bron i det skick den befann sig före olyckan.

På av *statens krisrevision* given anledning blevo handlingarna i ärendet den 23 januari 1943 överlämnade till revisionen. Krisrevisionen lät därefter genom anlitande av särskilda sakkunniga — byggnadsingenjören O. Engkvist, generallöjtnanten T. Friis och professorn J. H. Granholm — verkställa granskning av det föreslagna sättet för reparationens utförande. Såsom resultat av de sakkunnigas undersökningar upprättades bland annat en

promemoria av den 28 april 1943 innehållande plan för hur bron borde repareras. Enligt denna plan skulle endast de skadade partierna av valven ersättas med nytt murverk. Vidare skulle defekta fogar fyllas med nytt bruk, uppkommen »utflaskning» avlägsnas och avjämnas genom påsprutning medelst cementkanon samtidigt som sidomurarna skulle uppmuras. När dessa arbeten vore fullbordade, skulle valvbakgutningen repareras och därefter brobanan iordningställas. Vid reparationen av valvbakgutningen skulle det enligt de sakkunnigas mening icke vara nödvändigt att helt bortriva de söndersprängda delarna av fyllnadsbetongen, utan dessa borde endast avjämnas till lämplig höjd.

Sedan resultatet av de sakkunnigas undersökningar överlämnats till *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, har styrelsen i skrivelse den 8 oktober 1943 meddelat, att styrelsen i anledning av de erinringar, som krisrevisionens sakkunniga framställt mot det ursprungliga reparationsförslaget, överarbetat detta förslag. En reparation enligt styrelsens nya förslag har i skrivelsen beräknats draga en kostnad av 480 000 kronor. Därest det under arbetets gång skulle visa sig, att skadorna vore väsentligt större än verkställda okulärbesiktningar givit vid handen, kunde kostnaderna emellertid komma att ökas, i vilket fall ytterligare medel erfordrades för företaget.

Kostnaderna för en reparation av bron enligt de sakkunnigas förslag har styrelsen beräknat till 390 000 kronor eller 90 000 kronor mindre än enligt styrelsens överarbetade förslag.

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens sistberörda förslag har *statens sakrevision* — som med ingången av år 1944 övertagit krisrevisionens uppgifter beträffande vissa verksamhetsområden — den 24 januari 1944 avgivit utlåtande. Sakrevisionen, som vid sitt utlåtande fogat en av de tidigare tillkallade sakkunniga den 22 december 1943 upprättad sammanfattande promemoria ävensom en av Chalmers provningsanstalt gjord utredning, uttalar såsom sin mening, att vad som framkommit vid den av provningsanstalten företagna undersökningen utgjorde stöd för de sakkunnigas uppfattning, att förenklingar i styrelsens överarbetade förslag vore möjliga att företaga. Sakrevisionen förordar att omhänderhavandet av reparationsarbetet måtte uppdragas åt en opartisk nämnd, vilken borde åläggas att iakttaga de förenklingar, som vore förenliga med ett betryggande utförande av arbetet.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande.

Arbetena å Svinesundsbron, vilka ursprungligen beräknades kunna slutföras under hösten 1942, hava numera fullbordats utom i vad avser reparation av de genom sprängningsolyckan den 6 juli 1942 uppkomna skadorna. Beträffande sättet för utförande av denna reparation föreligga nu till bedömande två förslag, vilka sluta på en beräknad kostnadssumma av 480 000 kronor respektive 390 000 kronor. Det förra förslaget, vilket utarbetats inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, utgår från att bron skall återställas i sitt ursprungliga skick. Det senare förslaget har framlagts av särskilda av krisrevisionen tillkallade sakkunniga, vilka hävdat, att man genom reparation enligt ett av dem framlagt, mindre omfattande förslag kunde få en bro av samma höga klass som den ursprungliga, även om spåren av olyckan icke helt kunde avlägsnas.

Vad i ärendet förekommit har bibragt mig den uppfattningen, att repara-

tionen av skadorna å bron kan utan olägenhet i säkerhetsavseende äga rum i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som förordats av krisrevisionens sakkunniga. På grund härav och med hänsyn till den icke oväsentliga besparing, som därigenom kan ernås, vill jag för min del tillstyrka, att reparationen verkställas med utgångspunkt från detta förslag. Uteslutet synes emellertid icke vara, att vissa förenklingar kunna vidtagas även i detta förslag utan att äventyra ett betryggande utförande av reparationsarbetet. De möjligheter härutinnan, som kunna yppas under arbetets gång, torde böra noggrant tillvaratagas.

Enligt min mening bör reparationsföretagets ombesörjande uppdragas åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Styrelsen bör hava att till Kungl. Maj:t avgiva yttrande och förslag beträffande frågan om ytterligare förenklingar i reparationsplanen. Innan beslut rörande arbetets slutliga omfattning meddelas av Kungl. Maj:t, kan givetvis, om så erfordras, särskild expertis anlitas för frågans bedömande.

Kostnaderna för Svinesundsbrons reparation enligt den ursprungligen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse framlagda planen beräknades till 680 000 kronor. Enligt det av statens krisrevision (numera statens sakrevision) framlagda förslaget skulle kostnaderna kunna begränsas till 390 000 kronor. Beträffande denna högst väsentliga kostnadsskillnad må framhållas, att enligt förstnämnda plan skulle av försiktighetsskäl ej endast de vid sprängningen skadade delarna av den av olyckan berörda bropelaren utan även de å pelaren vilande, av olyckan jämväl berörda båda valven helt neddrivas vid reparationen. Enligt krisrevisionens mening åter borde det beträffande valvens yttersidor vara tillfyllest att ersätta vissa spruckna valvstenar eller delar därav med nya. Där emot skulle valvens inre partier så gott som helt få ligga orörda trots där synliga sprickor i ett rätt stort antal stenar. I övrigt skulle söndersprängd betong pågjutas med ny betong.

Enligt ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sedermera utarbetat förslag, vilket sammanfaller med det motionsvis framförda, skulle förutom skadade partier av pelaren endast de närmast denna befintliga delarna av de å pelaren vilande båda valven neddrivas vid reparationen. Kostnaderna för detta förslags genomförande beräknas till 480 000 kronor.

Den ännu ej helt fullbordade brobyggnaden är ett byggnadsföretag av betydande storleksordning, avsett att bestå under långa tider. Vid sådant förhållande bör vid reparationsfrågans bedömande enligt utskottets mening i första hand tillses, att minskade reparationskostnader nu icke motvägas av ökade utgifter för det framtida underhållet av bron. Enligt krisrevisionens förslag skulle de vid olyckan spruckna granitblocken i betydande utsträckning kvarligga. Dylika skadade granitblock äro lätt utsatta för söndervittring genom köld och väta. Detta gäller i all synnerhet på en ort med så starka temperaturväxlingar som Svinesund. Såsom i motionerna framhållits, torde den av krisrevisionen föreslagna fyllnaden med cementbruk icke kunna kvarsitta någon längre tid utan måste sannolikt med vissa mellanrum förnyas. Härtill kommer att vid en reparation i enlighet med krisrevisionens förslag icke på betryggande sätt kan bedömas, huruvida osynliga

Utskottet.

skador finnas, vilka framdeles kunna föranleda ytterligare kostnader. En i motionerna påvisad omständighet, som ehuru av underordnad betydelse icke bör helt förbises, är att ett synligt skikt av sprutbetong i stenverket ur estetisk synpunkt måste anses mindre tillfredsställande.

Med hänsyn alltså framförallt till den större trygghet för brons framtida bestånd utan onödigt dyrt underhåll, som motionernas förslag erbjuder, vill utskottet förorda detta. I betraktande av storleksordningen av det byggnadsföretag, varom här är fråga, synes kostnadsskillnaden mellan motionernas och propositionens förslag, 90 000 kronor, ej böra tillmätas avgörande betydelse.

Med tillstyrkande sålunda av motionerna hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 279 och II: 451 må till *Reparation av bron över Svinesund* för budgetåret 1944/45 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 480 000 kronor.

Stockholm den 21 mars 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Bernhard Nilsson, Bäcklund, Heidung, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Carlström, Gustaf Ivar Andersson, Gustav Emil Andersson, Johan Eric Ericson, Rosenberg* och *Albertsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Bergström, Andersson* i Prästbol, *Persson* i Falla, *Persson* i Tidaholm, *Olsson* i Kullenbergstorp, *Wallentheim, Staxäng, Åkerström, Norup* och *Malmberg*.

Reservationer:

1) av herrar *Törnkvist* och *Persson* i Falla, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och alltså hemställa,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 279 och II: 451 må till *Reparation av bron över Svinesund* för budgetåret 1944/45 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 390 000 kronor;

2) av herr *Albertsson*.